

Cyngor Sir CEREDIGION

ADRODDIAD I'R: Pwyllgor Moeseg a Safonau

DYDDIAD: 5 Mehefin 2023

TEITL: Cynllunio ar gyfer olyniaeth - aelodau annibynnol

PWRPAS YR ADRODDIAD: Er Penderfyniad

CEFNDIR:

Mae'r Pwyllgor Moeseg a Safonau yn cynnwys naw aelod:

- 5 aelod annibynnol a
- 4 Cynghorydd (2 Gyngorydd Sir, a 2 Gyngorydd Tref a Chymuned).

Penodwyd John Weston a Carol Edwards yn y lle cyntaf ar 22/2/2018 ac maent yn gymwys i gael eu hailbenodi ar 22/2/2024 am bedair blynedd arall.

Mae Carol Edwards wedi cadarnhau ei bod yn dymuno cael ei hailbenodi am bedair blynedd arall. Mae John Weston wedi cadarnhau nad yw'n dymuno cael ei ailbenodi ar ôl i'r chwe blynedd gyntaf ddod i ben ar 21/2/2024.

O ganlyniad i hyn, bydd angen recriwtio aelod annibynnol newydd i'r Pwyllgor Moeseg a Safonau er mwyn cynnal cyfansoddiad y Pwyllgor, fel y'i nodwyd yn y Cyfansoddiad ac fel sy'n ofynnol gan ddeddfwriaeth.

Nodir y weithdrefn a'r meini prawf ar gyfer penodi aelodau annibynnol yn Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001 (OS 2001/2283). Maent yn cynnwys y canlynol:

- Pan fydd lle gwag yn codi ar gyfer swydd fel aelod annibynnol o bwyllgor safonau, rhaid i'r awdurdod perthnasol o dan sylw gyhoeddi hysbyseb mewn nid llai na dau bapur newydd (nad ydynt yn cael eu cyhoeddi gan yr awdurdod perthnasol hwnnw) sy'n cylchredeg yn ei ardal.
- Rhaid cyhoeddi'r meini prawf ar gyfer penodi.
- Bydd yn rhaid sefydlu Panel Dewis o nid mwy na phum aelod fydd yn cynnwys aelod llewg o'r panel ac aelod o'r cyngor cymuned. Bydd y Panel yma'n ystyried pob cais, dilyn y meini prawf a gwneud argymhellion i'r Cyngor. Gwneir penodiadau gan ystyried argymhellion y Panel.

Y CYNNIG

1. Dylai'r disgrifiad swydd, manyleb y person a'r meini prawf ar gyfer penodi aelodau annibynnol fod fel ag y maent wedi'u nodi yn **Atodiad 1**.

2. Dylai'r Panel Dewis gynnwys yr aelodau canlynol (pump ohonynt):

- Cadeirydd y Cyngor (neu'r Is-gadeirydd os bydd y Cadeirydd yn absennol);
- Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau (neu aelodau annibynnol eraill a enwebir gan y Swyddog Monitro yn ôl yr angen);
- Cynrychiolydd y Cynghorau Tref a Chymuned a enwebir gan Un Llais Cymru;
- Aelod Panel Annibynnol/Lleyg (Cadeirydd y panel dewis); (a enwebir gan y Swyddog Monitro);

Ni all Aelod Annibynnol/Aelod Lleyg y panel fod yn aelod, yn aelod cyfetholedig neu'n swyddog o'r Cyngor Sir na'r un cyngor arall, yr un Awdurdod Parc Cenedlaethol na'r un Cyngor Tref/Cymuned, nac wedi bod yn aelod o'r un ohonynt yn y gorffennol chwaith. Cynigir bod yr aelod lleyg a gadeiriodd y Panel Dewis o'r blaen yn 2011, 2013, 2017, 2021 a 2022 yn cael ei enwebu (ar yr amod ei fod ar gael).

Y SEFYLLFA BRESENNOL:

Gofynnir i'r aelodau ystyried y meini prawf a'r dogfennau cysylltiedig ac awgrymu newidiadau yn ôl yr angen.

ARGYMHELLION: Argymell i'r Cyngor gymeradwyo'r canlynol:

- 1) Bod cyfnod Carol Edwards yn ei swydd yn cael ei ymestyn o 22/2/2024 i 21/2/2028.
- 2) Y swydd ddisgrifiad, manyleb y person a'r meini prawf (fel y'u hamlinellir yn **Atodiad 1**) ac awgrymu newidiadau yn ôl yr angen;
- 3) Cynnwys yr aelodau canlynol ar y Panel Dewis:
  - Cadeirydd y Cyngor (neu'r Is-gadeirydd os bydd y Cadeirydd yn absennol);
  - Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Moeseg a Safonau (neu aelodau annibynnol eraill a enwebir gan y Swyddog Monitro yn ôl yr angen);
  - Cynrychiolydd y Cynghorau Tref a Chymuned a enwebir gan Un Llais Cymru;
  - Aelod Panel Annibynnol/Lleyg (Cadeirydd y panel dewis); (a enwebir gan y Swyddog Monitro);

RHESWM DROS YR ARGYMHELLION:

Mae angen gwneud yr argymhellion hyn er mwyn sicrhau bod yr unigolion priodol yn cael eu penodi, yn unol â'r Cyfansoddiad.

Enw Cyswllt: Lisa Evans
Swydd: Swyddog Craffu a Safonau
Dyddiad yr Adroddiad: 15 Mai 2023

Disgrifiad o Rôl Aelod y Pwyllgor Safonau

1 Atebolrwydd

- I'r Cyngor Llawn
- I Gadeirydd y Pwyllgor Safonau

2 Diben a Gweithgareddau'r Rôl

Cymryd rhan mewn cyfarfodydd a gwneud penderfyniadau

- Cymryd rhan yn effeithiol yng nghyfarfodydd y pwyllgor Safonau.
- Dod i benderfyniadau doeth a chytbwys, o fewn cylch gorchwyl y pwyllgor, yn unol â gofynion y gyfraith, y cyfansoddiad a pholisïau perthnasol, llywodraethu mewnol, safonau moesegol a chysylltiadau.
- Sicrhau gonestrwydd proses benderfyniadau'r pwyllgor a'ch rôl eich hun drwy gadw at y Cod Ymddygiad a gofynion cyfansoddiadol a chyfreithiol eraill.
- Hyrwyddo a chynnal llywodraethu da yn y Cyngor.

Helpu'r Pwyllgor Safonau i gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol a chefnogi'r Cadeirydd drwy:

- Hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg Cynghorwyr, aelodau lleyg ac aelodau cyfetholedig.
- Helpu Cynghorwyr, aelodau lleyg ac aelodau cyfetholedig i arsylwi Cod Ymddygiad yr Aelodau.
- Cynghori'r Cyngor ar fabwysiadu neu ddiwygio Cod Ymddygiad yr Aelodau.
- Monitro gweithrediad Cod Ymddygiad yr Aelodau.
- Cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Gynghorwyr, aelodau lleyg ac aelodau cyfetholedig ar faterion sy'n ymwneud â Chod Ymddygiad yr Aelodau.
- Caniatáu eithriadau i Gynghorwyr ac aelodau cyfetholedig.
- Ymdrin ag unrhyw adroddiadau o dribiwnlys achos neu dribiwnlys achos interim, ac unrhyw adroddiad gan y Swyddog Monitro ar unrhyw fater a gyfeiriwyd at y swyddog hwnnw gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
- Cyfrannu at ddatblygiad a chymhwysiad unrhyw brotocol datrys lleol.
- Arfer y swyddogaethau hyn (uchod) mewn perthynas â chynghorau cymuned ac aelodau'r cynghorau cymuned hynny.
- Cydweithio ag Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp.
- Monitro cydymffurfriad gan Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol â'r ddyletswydd i gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp. Cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol mewn perthynas â'r dyletswyddau hyn (**o fis Mai 2022 ymlaen**).
- Darparu adroddiad blynyddol i'r Awdurdod yn disgrifio sut y mae'r pwyllgor wedi cyflawni ei swyddogaethau yn ystod y flwyddyn ariannol (**adroddiad cyntaf mewn perthynas â blwyddyn ariannol 2022/23 yn ddyledus cyn gynted ag y bo modd ar ôl**

diwedd y flwyddyn). Gall yr adroddiad gynnwys unrhyw fater o fewn swyddogaethau'r pwyllgor. Rhaid i'r adroddiad gynnwys:

- Sut y mae'r pwyllgor wedi cyflawni ei ddyletswyddau cyfreithiol, ac yn benodol, sut y mae'r pwyllgor wedi monitro cydymffurfiaid Arweinwyr Grwpiau â'u dyletswyddau i gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp, a gwaith y Pwyllgor o ran cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol mewn perthynas â'r dyletswyddau hyn.
- I ba raddau y mae Arweinwyr Grwpiau wedi cydymffurfio â'u dyletswydd i gymryd camau rhesymol i hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg aelodau'r Grŵp.

3 Gwerthoedd

Ymrwymo i werthoedd y Cyngor a'r gwerthoedd canlynol mewn swydd gyhoeddus:

- Agwedd agored a thryloyw
- Gonestrwydd ac uniondeb
- Goddefgarwch a pharch
- Cydraddoldeb a thegwch
- Parch tuag at wahaniaethau diwylliannol
- Cynaliadwyedd

AELOD ANNIBYNNOL O'R PWYLLGOR MOESeg A SAFONAU

MANYLION PERSONOL

	Hanfodol	Dymunol
Cymwysterau: Nid oes angen cymwysterau na chefnidir penodol.		
Gwybodaeth a Sgiliau: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Addysg dda • Medru cyfathrebu'n dda yn ysgrifenedig ac ar lafar â sgiliau cwestiynu ☐ Y gallu i sgwrsio yn Gymraeg a Saesneg ☐ Dangos ymrwymiad a brwdfrydedd ☐ Medru bod yn bendant eich barn ☐ Y agored eich meddwl ac yn chwilfrydig, heb farnu ymlaen llaw • Dealltwriaeth o brif swyddogaethau'r Pwyllgor Moeseg a Safonau • Dealltwriaeth gyffredinol o'r egwyddorion sy'n sail i safonau moesegol uchel mewn bywyd cyhoeddus a'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau ☐ Gwybodaeth a dealltwriaeth o Lywodraeth Leol 	 √ √ √ √ √ √ √ √	 √ √
Profiad: <ul style="list-style-type: none"> • Diddordeb amlwg mewn materion lleol • Profiad mewn gwaith pwyllgor ac atebolrwydd cyhoeddus • Profiad mewn rôl yn y sector cyhoeddus • Byw a/ neu'n gweithio yn Ceredigion • Profiad mewn rôl sy'n ymwneud ag atebolrwydd cyhoeddus 	 √ √ √ √	 √ √ √
Gallu: <ul style="list-style-type: none"> • Unigolyn y gall y cyhoedd gael hyder yn eich gonestrwydd a'r gallu i fod yn ddiduedd • Dangos safonau moesegol uchel • Deall a chydymffurfio â gofynion cyfrinachedd • Medru gwneud cyfraniad sylweddol i waith y Pwyllgor. 	 √ √ √ √	
Gofynion eraill: <ul style="list-style-type: none"> • Cytuno'n ffurfiol i gadw at y Cod Ymddygiad Lleol i Aelodau gan gynnwys cwblhau Datganiad Buddiannau Ariannol a Buddiannau Eraill • Medru mynychu cyfarfodydd a drefnwyd ymlaen llaw a chyfarfodydd ad hoc fel y bo'n ofynnol, a rhoi amser i baratoi'n briodol cyn pob cyfarfod • Ni ddylech fod wedi eich diarddel (yn unol â'r hynny a nodwyd yn y gofynion ar gymhwysedd). Ni ddylech feddu ar berthynas / contract â'r Cyngor na bod yn rhan o berthynas / contract yn y dyfodol lle byddwch chi'n elwa'n bersonol o'r sefyllfa • Byddwch wedi datgelu i'r Cyngor unrhyw fater yn eich cefndir a all, petai'n gyhoeddus, olygu y bydd y Cyngor yn ailystyried eich penodiad • Ni ddylech fod yn aelod gweithredol o unrhyw blaid wleidyddol na meddu ar broffil cyhoeddus o ran gweithgareddau gwleidyddol • Ni fyddwch wedi bod yn swyddog nac yn aelod o Gyngor Sir 	 √ √ √ √ √ √ √	

<p>[hynny yw Cyngor Sir neu Dref o fewn tri mlynedd o ddyddiad eich cais ysgrifenedig]</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymrwymiad i dymor o chwe mlynedd • Medru asesu materion sy'n ymwneud â safonau moesegol a chlustnodi / arfarnu dulliau i'w datrys • Medru gweithio'n dda gyda Chynghorwyr a meddu ar yr hyder i herio a'u dwyn i gyfrif mewn modd teg a diduedd.	√ √	√
---	------------	---

Pwyllgor Moeseg a Safonau – Person Annibynnol

MANYLION PERSONOL – MEINI PRAWF

Gofynion cymhwysedd

1. Bydd yn ofynnol i ymgeiswyr a hoffai gael eu penodi'n aelod annibynnol o'r Pwyllgor Moeseg a Safonau fodloni'r meini prawf cymhwysedd er mwyn sicrhau bod ymgeiswyr yn annibynnol o'r Cyngor. Dylai ymgeiswyr sicrhau :
  - a) nad ydynt ar hyn o bryd yn aelod neu'n swyddog i
    - Gyngor Sir Ceredigion
    - Unrhyw Gyngor Sir neu Gyngor Bwrdeistref Sirol arall
    - Awdurdod Parc Cenedlaethol
    - Awdurdod Tân
    - Cyngor Tref neu Gymuned
  - b) nad ydynt yn briod neu'n bartner sifil i unrhyw un o'r uchod
  - c) nad ydynt yn gyn-aelod neu'n swyddog o Gyngor Sir Ceredigion
  - d) na fu iddynt fod yn aelod neu swyddog o unrhyw Gyngor Sir, Cyngor Bwrdeistref Sirol, Awdurdod Parc Cenedlaethol neu Awdurdod Tân yn ystod y deuddeg mis diwethaf.

Meini prawf ar gyfer y rôl

Disgwylir i'r ymgeisydd llwyddiannus:-

1. Fod yn hyblyg a medru mynychu cyfarfodydd ar fyr rybudd
2. Meddu ar sgiliau gwrandao da a sgiliau gweithio fel aelod o dîm
3. Medru dadansoddi deunyddiau ffeithiol a thystiolaeth a ffurfio barn gadarn a diduedd
4. Dangos gwrthrychedd, disgresiwn ac integriti personol
5. Dangos parch i eraill a dealltwriaeth o faterion amrywiaeth
6. Meddu ar ddiddordeb a gwybodaeth o faterion lleol, datblygu cymunedau lleol a dealltwriaeth o lywodraeth leol
7. Cymryd rhan mewn hyrwyddo safonau moesegol uchel a chydymffurfio â gwasanaethau

8. Cymryd rhan mewn hyrwyddo safonau moesegol uchel a chydymffurfio â'r Cod Ymddygiad a chyfrannu tuag at ymgymryd yn effeithio â rôl a chyfrifoldebau statudol y Pwyllgor Moeseg a Safonau
9. Cynghori'r Cyngor ar fabwysiadu a diwygio'r Cod Ymddygiad
10. Cynghori a hyfforddi Aelodau ac Aelodau Cyfetholedig ar faterion sy'n ymwneud â Chod Ymddygiad Aelodau
11. Medru gweithio'n effeithiol gyda Chynghorwyr a Swyddogion mewn modd effeithiol
12. Meddu ar y gallu a'r hyder i herio a dwyn i gyfrif mewn dull teg a diduedd
13. Dangos ymrwymiad a brwdfrydedd